

PŘÍKLADOVÁ ÚLOHA PRO HODNOCENÍ INFORMACÍ Z DALŠÍCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

- Přečti si článek a sepiš jeho hlavní myšlenky.
- Posuď:
  - Co znamená tato informace?
  - K čemu slouží?
  - Jak ji můžeme využít?
  - Jaký má význam v určitém kontextu?
  - Zda je článek napsán přesvědčivě;
  - Zda není autor příliš jednostranný, v čem se liší od jiného názoru, proč?
  - Jaké to má případně dopady do mého osobního života?
  - Kdo psal tento článek?
  - Odkud čerpal informace?
- Vyhledej článek a napiš jeho přesnou citaci.

Text článku

U Nového Zélandu vzniká supervulkán, který by mohl zničit svět

Pohybem tektonických desek vzniká podle geologů z Utažské univerzity v Tichém oceánu supervulkán, který by mohl zničit svět. Není ovšem důvod k panice, jde o pomalý proces, který si podle geologů vyžádá nejméně 100 miliónů let.

"To, co jsme podle všeho detekovali, je počátek obrovské vulkanické aktivity, která, pokud nastane, bude mít pro Zemi obrovský zničující účinek," uvedl seizmolog Michael Thorne, hlavní autor studie, která vyšla v odborném časopise Earth and Planetary Science Letters.

Supervulkán se vytváří v zemském plášti severně od Nového Zélandu, poblíž Samojského souostroví, v téměř tříkilometrové hloubce pod hladinou Tichého oceánu.

"Jde o mechanismus, který zřejmě vygeneruje erupce v časovém horizontu 100 až 200 miliónů let," uvedl Thorne s tím, že s kolegy objevili důkazy o aktivním formování blobu z roztavené horniny o velikosti americké Floridy.

Supervulkány se objevují v dlouhé geologické historii Země pravidelně. Za potenciální hrozbu pro lidstvo v bližším časovém horizontu se označuje především americký supervulkán v Yellowstoneském parku a další na jihu Itálie u Neapole na Flegrejských polích.

Zdroj: <http://www.novinky.cz/veda-skoly/293207-u-noveho-zelandu-vznika-supervulkan-ktery-by-mohl-znicit-svet.html>

Řešení - posouzení článku podle návodu

V sobotu dne 16. 2. 2013 byl zveřejněn na informačním serveru Novinky.cz článek s titulem „U Nového Zélandu vzniká supervulkán, který by mohl zničit svět“. Titulek, který pravděpodobně šokuje, či dokonce vyděsí spoustu lidí. Autor článku však hned ve druhé větě textu uklidňuje, že tato situace nastane nejdříve za 100 miliónů let. Hlavní myšlenkou tohoto příspěvku je především upozornění, že na Zemi vzniká, resp. by mohla vzniknout „zbraň“ se zničujícím účinkem pro Zemi. A jak se v poslední větě článku dozvídáme, není jediná tohoto typu.

Primární zdroj informace je v textu pouze zmíněn společně s citací autora (seizmolog Michael S. Thorne). Časopis, v němž byl původní článek (studie) otisknut, si čtenář musel dohledávat sám, přičemž znal pouze název časopisu, jméno jednoho z autorů, přibližné téma článku a přibližné datum vydání článku. Právě z důvodu, že chybí odkaz na jmenovanou studii, ztrácí článek na své důvěryhodnosti. V momentě, kdy si čtenář dá tu práci a skutečně dohledá primární zdroj,

zjišťuje po přečtení pouhého abstraktu, že celý článek je vlastně o něčem jiném, než se hovoří v citované studii. Při vyhledávání primárního zdroje může čtenář též narazit na původní anglický článek zveřejněný na serveru io9.com, který měl referovat o dané studii M. S. Thorna a jeho kolegů. V tom momentě čtenář zjišťuje, že článek na serveru Novinky.cz vlastně vychází právě z tohoto zveřejněného článku, i když není vůbec citován.

Jak jste si již mohli domyslet, autor článku na serveru Novinky.cz (který mimochodem ani není jmenován) nebo i na serveru io9.com „nafoukl“ informace získané ze studie M. S. Thorna a jeho kolegů. Vlastně ani nereferuje přímo o studii, ale referuje o referenci Utažské univerzity na danou studii. Thorne hovoří pouze o počátku obrovské vulkanické činnosti, zatímco v našem článku již autor hovoří o supervulkánu. Navíc pojem „supervulkán“ vlastně ani není vědecký. Tento termín začali používat až pracovníci BBC. Nicméně se všeobecně používá pro vulkány, které mohou způsobit erupce gigantických rozměrů. Jen tak mimochodem termín supervulkán v celé studii nebyl ani jednou použit.

Pokud jsme vás nepřesvědčili o pochybnosti zveřejněného článku, vřele doporučujeme přečíst si recenzi od Erika Klemettiho, asistenta profesora Geověd na Denisonské univerzitě, „Beware the Journalistic Supervolcano“ na serveru wired.com, po jejímž přečtení zaručujeme kritický pohled nejen na daný článek o vznikajícím supervulkánu, ale i na veškeré vědecké články, které se vám dostanou pod ruku.

Do našeho osobního života článek o supervulkánu zasáhne jen málo. Přímé ohrožení supervulkánem se nás nedotkne (pokud tato situace ovšem vůbec nastane), nicméně někteří čtenáři se díky této zprávě začnou více zajímat např. o vulkanickou činnost a její dopady na život, apod.

Na základní škole lze tento článek zařadit např. do témat Litosféra (pohyby litosférických desek, vulkanická činnost), Regionální geografie Oceánie (oblast mezi Novým Zélandem a Samojskými ostrovy). Lze též propojit s jinými předměty, jako např. Informační technologie (vyhledávání primárních zdrojů, dalších informací), Anglický jazyk (primární zdroj v angličtině).

ZDROJE

THORNE, M. S., and team. Mega ultra low velocity zone and mantle flow. *Earth and Planetary Science Letters*, 2013, vol. 364, p. 59 – 67.

U nového Zélandu vzniká supervulkán, který by mohl zničit svět. *Novinky.cz* [online]. 16. 2. 2013 [citováno dne 20. 2. 2014]. Dostupné z [www <http://www.novinky.cz/veda-skoly/293207-u-noveho-zelandu-vznika-supervulkan-ktery-by-mohl-znicit-svet.html>](http://www.novinky.cz/veda-skoly/293207-u-noveho-zelandu-vznika-supervulkan-ktery-by-mohl-znicit-svet.html).

KLEMETTI, E. Beware the Journalistic Supervolcano. *Wired* [online]. 13. 2. 2013 [citováno dne 20. 2. 2014]. Dostupné z [www <http://www.wired.com/wiredscience/2013/02/beware-the-journalistic-supervolcano/>](http://www.wired.com/wiredscience/2013/02/beware-the-journalistic-supervolcano/).

DVORSKY, G. A Massive New Volcano May Be Forming in the Pacific. *io9.com* [online]. 11. 2. 2013 [citováno dne 20. 2. 2014]. Dostupné z [www <http://io9.com/5983377/a-massive-new-volcano-may-be-forming-in-the-pacific>](http://io9.com/5983377/a-massive-new-volcano-may-be-forming-in-the-pacific).

BERRY, R. (ed). *Thinking Geography*.

HYNEK, A., SVOZIL, B. (eds.) 2007